

Το Ε.Μ.Π. ως «σημαντικό» στοιχείο του πολεοδομικού ιστού

Η διατήρηση του χαρακτήρα του Κέντρου της πόλης

της Ιουλίας Στεφάνου

Μέσα στο πνεύμα διατήρησης του «χαρακτήρα» του Κέντρου της πόλης, θα πρέπει, εκτός άλλων, να αξιολογηθούν και να συντηρηθούν οι βασικές αξιόλογες «σημαντικές» χρήσεις, λειτουργίες και δραστηριότητες που συμβαίνουν ή συνέβαιναν σ' αυτήν.

Η σκέψη της πόλης ως «ζωντανού μουσείου» όπου δεν θα διατηρούνται μόνο τα κελύφη αλλά και τα δρώμενα⁽¹⁾, μας κάνει να αναθεωρήσουμε σήμερα τη μεταφορά, την μετακίνηση κάποιων βασικών για την ύπαρξη του κέντρου της πόλης λειτουργιών.

Σήμερα, που τείνει να ολοκληρωθεί με αργούς ρυθμούς μετακίνησης η μεταφορά των Α.Ε.Ι. στα «όρια» της πόλης, έχουν ήδη αρχίσει να γεννιώνται και να ζουν στη σκέψη μας, τα προβλήματα που μπορεί να συνεπάγονται από την ύπαρξη «άδειων κελυφών», την επιχειρηματοποίηση των Πανεπιστημιακών φορέων, που θα ευνοεί μόνο τα ανταποδοτικά εκπαιδευτικά προγράμματα και έρευνες και θα αγνοεί άλλες βασικές κοινωνικές διαστάσεις του θεσμού⁽²⁾.

Το Ε.Μ.Π. πέρα από το ιστορικό του ως Χώρος Τεχνών και Επιστημών, λειτούργησε και ως κοινωνικός χώρος, πόλος συσπειρώσεως μιας υγιούς κοινωνικής άμυνας.

Η ιστορική του σημασία αποτελεί θέμα πολύ υψηλό και οφείλει κανείς με κάθε θυσία να φροντίσει ώστε η αντίστοιχη μορφή της ενεργά να εξακολουθεί να σηματοδοτεί το χώρο της πόλης.

Σήμερα, δεν μπορούμε να μιλάμε για διπλές εγκαταστάσεις του ΕΜΠ (Πατησίων-Ζωγράφου), είναι όμως πολύ

σημαντικό και απαραίτητο να διαφυλαχθεί ο χαρακτήρας της περιοχής και να διατηρηθεί και ενισχυθεί το άνοιγμα του ΕΜΠ στην επικοινωνία του με την πόλη, με εκθεσιακούς χώρους, πολιτιστικές εκδηλώσεις, προγράμματα επιμόρφωσης, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και λοιπές δραστηριότητες αυτού του τύπου.

Τότε, όχι μόνο δεν υπάρχει ο κίνδυνος να γίνει φτωχότερο το κέντρο χάνοντας μία από τις σημαντικότερες λειτουργίες του, αλλά θα διατηρηθεί ζωντανός ο συμβολικός και ιστορικός χαρακτήρας του ΕΜΠ.

Έτσι, θεωρούμε ότι θα πρέπει να συγκροτηθούν, να διερευνηθούν και να μελετηθούν «χαρακτηριστικές» λειτουργίες και χρήσεις, που θα συντελούν κύρια στην εφαρμογή των παραπάνω.

Τέλος, ας ενισχύσουμε συγχάροντας -με την κυριολεξία του όρου- τις προσπάθειες του ΔΕΠ και των σπουδαστών που ασχολήθηκαν, και παρουσίασαν εργασίες τους για το τόσο κρίσιμο και σημαντικό θέμα της μελλοντικής χρήσης του Οικοδομικού Τετραγώνου του ΕΜΠ στο Κέντρο της Αθήνας⁽³⁾.

Η Λειτουργία του Οικοδομικού Τετραγώνου του ΕΜΠ Πατησίων, η οποία αλλάζει καθώς μετακινούνται τα Τμήματα στην Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου και το θέμα του «άδειου κελύφους» των εγκαταστάσεων στο κέντρο της πόλης, χρειάζεται πράγματι έναν ευρύ διάλογο και πολύπλευρη μελέτη.

Στα πλαίσια μιας τέτοιας προσπάθειας, επανερχόμαστε σήμερα στο συγκεκριμένο θέμα της χρήσης των χώρων του ΕΜΠ, εστιαζόμενοι στην πρόταση της Ομάδας έρευνας για την «Ένταξη στην πόλη, Επανάχρηση και Ορ-

γάνωση των λειτουργιών του ΕΜΠ Πατησίων»⁽⁴⁾.

Τμήμα Αρχιτεκτόνων

Η σκέψη, ήδη από την εισαγωγή της πρότασης, για την ενιαία χωρική λειτουργία του Τμήματος Αρχιτεκτόνων μαζί με όλα τα Τμήματα για την εκπαιδευτική λειτουργία όλων των βαθμίδων, είναι πολύ θετική και συμμεριζόμαστε τον προβληματισμό για τις θετικές και τις αρνητικές συνέπειες της αποκοπής ενός Τμήματος του ΕΜΠ από τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές και κοινωνικές εξυπηρετήσεις του Ιδρύματος.

Το θέμα πάντως απαιτεί σχετικό διάλογο και δεν θα ήταν πραγματικά σκόπιμο να αποτελέσει κριτήριο εκ των προτέρων για μη αντιμετώπιση της βελτίωσης της παραμονής στα κτίρια Πατησίων, του Τμήματος Αρχιτεκτόνων.

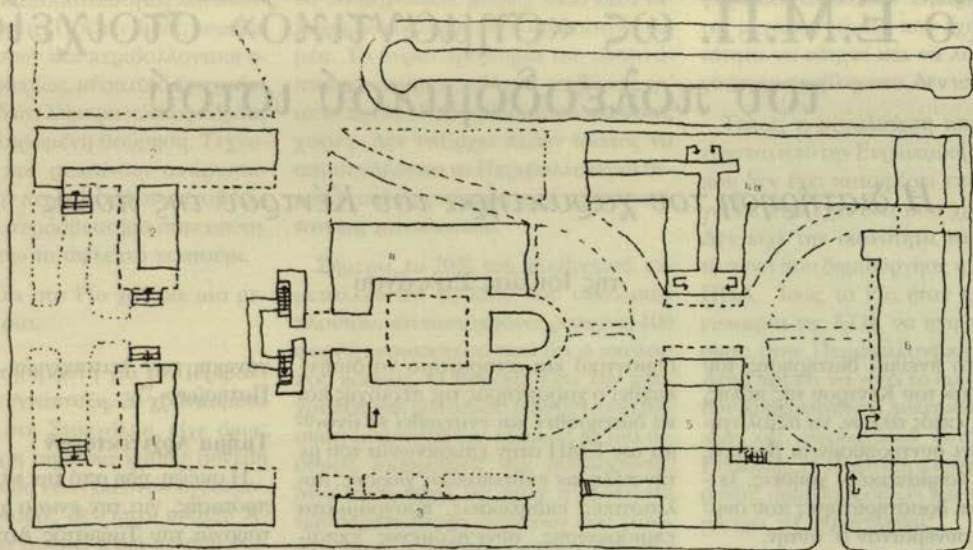
Μ' αυτό το σκεπτικό, ο προγραμματισμός της μετακίνησης των εκπαιδευτικών και γραφειακών χώρων του Τμήματος Αρχιτεκτόνων στο κτίριο Χημικών, μας βρίσκει απόλυτα σύμφωνους.

Το κτίριο Αβέρωφ, όμως, πάντα στέγαζε το Τμήμα Αρχιτεκτόνων. Αποτελεί το ίδιο, σημαντικότερο κτίριο-μάθημα για την εκπαίδευση της Αρχιτεκτονικής. Έτσι, οι χρήσεις οι οποίες θα του δοθούν, θα πρέπει κατά το μεγαλύτερο μέρος να είναι χρήσεις του Τμήματος Αρχιτεκτόνων.

Θα πρέπει βέβαια, να ληφθούν υπόψη, η ανάγκη προστασίας ενός νέου κτιρίου και οι λειτουργίες που θα επιτελούνται εκεί, πρέπει να εξασφαλίζουν την προστασία του. Έτσι, θα μπορούσε π.χ. να διατηρηθεί η χρησιμοποίηση της αίθουσας Τελετών, με τη δυνατότητα υποδοχής στη μεγάλη αίθουσα ή σε τμήμα της. Επίσης, η λειτουργία της Βιβλιοθήκης του Αρχιτε-

Η Ι. Στεφάνου είναι Αρχιτέκτων - Πολεοδόμος ΕΠΜΠΕ.

ΠΡΟΤΥΠΟ Ο.Τ. ΕΜΠ ΠΑΤΗΘΕΙΩΝ

- 1 ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ
Υποδοχή, Διοίκηση, Γραφεία κέντρου πόλης
- 2 ΑΣΚΤ
Εκθέσεις, Υποδοχή, Γραφεία, Εστιατόριο
- 3 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΛΑΣΤΙΚΗΣ
Ενταυλισμό, Καύση, Εργαστήρια, Αναμνηστικά
- 4 4ο ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
1 Βιβλιοθήκη, Πινακοθήκη, Διοίκηση, Συνεδριακό Τμήμα, Εκθέσεις, Σεμινάρια
Αίθουσα Τελετών ΕΜΠ, Χώροι Υποδοχής και εξυπηρέτησης Τελετών
4ο Γραφείο, Σχεδιαστήρια, Προσωρινά χώροι Συνεχόμενης Εκπαίδευσης
- 5 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
- 6 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, ΞΕΝΩΝΕΣ

κτονικού Τμήματος, η Πινακοθήκη του Ιδρύματος, η διενέργεια Εκθέσεων του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, η διενέργεια Σεμιναρίων π.χ. διατήρησης της Πολιτιστικής κληρονομιάς. Επίσης, οι χώροι υποδοχής και διοίκησης του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, θα ήταν καλό να εξυπηρετούνται από το κτίριο αυτό και όχι από το κτίριο Πρυτανείας, έτσι ώστε, να συγκεντρωθούν οι λειτουργίες του Τμήματος Αρχιτεκτόνων στο κτίριο Αβέρωφ.

Κτίρια Γκίνη

Η πρόταση για Συνεδριακό κέντρο στο κτίριο Γκίνη, καλύπτει μια επιτακτική ανάγκη για την πόλη της Αθήνας. Η πρόταση για τη δημιουργία του, ήδη παρουσιάστηκε από το ΕΠΜΠΕ στα περιφερειακά προγράμματα ανάπτυξης, εγκρίθηκε από την περιφέρεια Αττικής και βρίσκεται ανάμεσα στα προγράμματα που παραδόθηκαν στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας (Πρόταση Εθνικού σκέλους).

Για την εξυπηρέτηση βέβαια 2.000 - 3.000 ατόμων, απαιτούνται, εκτός των άλλων, τουλάχιστον 400-600 θέσεις parking (1:5) αντί των 150 θέσεων που

προβλέπει η πρόταση στο 3όροφο υπόγειο που προγραμματίζεται κάτω από τον υπαίθριο χώρο ανάμεσα στα «νέα κτίρια».

Η δημιουργία κήπου και διαμορφώσεων καθιστικών στο δώμα του parking αυτού, αποτελεί σημαντικά θετικό στοιχείο, εφ' όσον μάλιστα, προβλέπονται στοές που θα συνενώνουν οπτικά αλλά και ουσιαστικά τις οδούς Στουρνάρη, Μπουμπουλίνας και Τσοίτσα με το χώρο αυτό. Έτσι, θα «σπάσουν» τα σκληρά περιγράμματα και η αίσθηση του «κλειστού τείχους».

Κτίρια ΑΣΚΤ

Ως προς τη χρήση του κτιρίου της ΑΣΚΤ, θεωρούμε θετική την πρόταση για χώρους Εκθέσεων, Υποδοχής Πρυτανείας και Εστιατορίου.

Κτίρια Πρυτανείας

Το κτίριο Πρυτανείας πράγματι, θα πρέπει να εξυπηρετήσει γενικές χρήσεις της Διοίκησης, όπως: Γραφείων κέντρου πόλης, Διαλέξεων, Σεμιναρίων κ.λπ.

Οι λειτουργίες της Υποδοχής, Συνελεύσεων και Γραφείων Προέδρου του

Τμήματος Αρχιτεκτόνων, καλό θα ήταν να επιτελούνται στο κτίριο Αβέρωφ ή στο κτίριο της οδού Τσοίτσα, ώστε όλες οι χρήσεις του Τμήματος Αρχιτεκτόνων να είναι συγκεντρωμένες στο κτίριο Αβέρωφ (οι κοινόχρηστες) και στα «νέα κτίρια» της οδού Τσοίτσα η διδασκαλία και οι γραφειακοί χώροι.

Κτίρια Πλαστικής Ζωγραφικής

Είναι θετική η σχέση να χρησιμοποιηθούν, όπως προβλέπει η πρόταση (εντευκτήριο φοιτητών, κατάσταση ειδών σχεδιασμού και αναμνηστήριο).

Κτίρια οδού Μπουμπουλίνας

Τα κτίρια αυτά, θα ήταν σκόπιμο, όπως προβλέπει και η πρόταση, να γίνουν σε μεγάλο βαθμό διαπερατά και να μελετηθούν αρχιτεκτονικά, έτσι ώστε, να «ανοιχθούν» στην πόλη και να αφήνουν διαφάνεια ως προς τον εσωτερικά διαμορφωμένο κήπο που θα πρέπει να συνδεθεί με τη διαμόρφωση πρασιάς της οδού Μπουμπουλίνας.

Ως προς τη χρήση τους, θα ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν, είτε όπως προβλέπει η πρόταση (ξενώνες, φοιτητική στέγη, studio) είτε να αποτελέ-

σουν προέκταση του Αρχαιολογικού Μουσείου, με δυνατότητα δημιουργίας πεζογέφυρας που θα συνδέει τους σημειωμένους χώρους του.

Συνοψίζοντας, το σκεπτικό βάσης είναι:

- Να αποδοθεί το κτίριο Αβέρωφ, λόγω της ιστορίας του και του είδους του, σε κοινόχρηστες λειτουργίες του Αρχιτεκτονικού Τμήματος (Βιβλιοθήκη, Διοίκηση Τμήματος, Συνέλευση Τμήματος, Εκθέσεις, Σεμινάρια) διατηρώντας βέβαια τη χρήση της Αίθουσας Τελετών και διαμορφώνοντας κάποιους χώρους Υποδοχής και εξυπηρέτησης Τελετών, για γενική εξυπηρέτηση του ΕΜΠ.
- Το κτίριο Πρυτανείας να δοθεί σε γενικές χρήσεις του ΕΜΠ.
- Το κτίριο Γκίνη να αποτελέσει Συνεδριακό Κέντρο.
- Τα κτίρια της οδού Τσοίτσα ν' αποδοθούν για χρήση γραφείων και Δ/σίας του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, καθώς και προσωρινά το Κέντρο συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, το οποίο μελλοντικά θα αποτελέσει πτέρυγα του Συνεδριακού Κέντρου στο κτίριο Γκίνη.

- Τα κτίρια της ΑΣΚΤ για διενέργεια Εκθέσεων, Γραφείων Πρύτανη, Εσπιατόριο.

Τα παραπάνω αφορούν το Α' Μέρος της Πρότασης, που υπολογίζει να παραμείνει η Σχολή Αρχιτεκτόνων για αρκετά χρόνια ακόμω, ή και μόνιμα στα κτίρια Πατησίων.

Ως προς το Β' Μέρος της Πρότασης, δηλαδή την περίπτωση του να μετακινηθεί στον Ζωγράφου το Τμήμα Αρχιτεκτόνων, περίπτωση που αφήνει ένα πραγματικά άδειο κέλυφος στο Οικ. Τετράγωνο του ΕΜΠ Πατησίων, θεωρούμε ότι η εικόνα σαν σύνολο είναι μόνο θεωρητική, και πραγματοποιήσιμη μόνο, αν το Πολυτεχνείο παραιτείτο από οποιαδήποτε δυνατότητα χρήσης ή λειτουργίας του στην Πατησίων. Το Πολυτεχνείο είναι όμως σύμβολο και η σημασία του πρέπει να διατηρηθεί.

Στο μέλλον, και στην περίπτωση που θα πραγματοποιηθούν οι εγκαταστάσεις του Τμήματος Αρχιτεκτόνων στον Ζωγράφου, πάλι το κτίριο Αβέρωφ, για λόγους μνήμης, θα πρέπει να διατηρήσει τις κοινόχρηστες λειτουργίες που προτείναμε παραπάνω.

Τα κτίρια της οδού Τσοίτσα, εφ' όσον το Αρχιτεκτονικό Τμήμα μετακινηθεί, μπορούν πάντα με διάφορες μετατροπές, να αποδοθούν στις άλλες

προτεινόμενες από την Πρόταση χρήσεις.

Τα ίδια ισχύουν και για τα κτίρια της οδού Μπουμπουλίνας. Η πρόταση για κατεδάφιση των νέων κτιρίων θα πρέπει να αποφευχθεί κατά το δυνατόν εφ' όσον οι κτιριακές ανάγκες είναι μεγάλες, με την προϋπόθεση πάντα, ότι τα κτίρια αυτά θα μελετηθούν, έτσι, ώστε όχι μόνο να διορθωθεί η σημερινή εντύπωση που δημιουργούν, αλλά και έτσι, που να αποτελέσουν ένα μάθημα αρχιτεκτονικής παρέμβασης, με υψηλά αισθητικά αποτελέσματα και δημιουργίας εσω-υπαίθριων χώρων, που θα προσφέρουν στην πόλη έναν ευχάριστο πνεύμονα πράσινου, τόσο απαραίτητο στο κέντρο της πόλης μας.

- (1) Δ. Ζήβας «Τα μνημεία και η Πόλη» Εκδ. Ε. και Α. Λυρούδης ΕΠΕ Αθήνα 1991.
- (2) Π. Κοσμάκη, Μ. Μαντουβάλου (Πυρφόρος τευχ. 7 / 1993).
- (3) Π. Γκίκα Π. Θεοδωρά «ΕΜΠ και Κέντρο της Αθήνας» Διπλωματική εργασία στον Τομέα Πολεοδομίας-Χωροταξίας του ΕΜΠ (Πυρφόρος τευχ. 7 / 1993).
- (4) Ομάδα Έρευνας «Συγκρότημα Ε.Μ.Π. Πατησίων» (Πυρφόρος Τεύχος 5 / 1993).

